

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin Moșincă
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clo.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
ISSN-L 2734 -6889

Dumitru PEDA –REPERE BIBLIOGRAFICE (Medalion '70)

Principalele direcții de cercetare și publicații (1974-2021)

Am început activitatea de cercetare în urmă cu peste 45 de ani în cadrul Centrului de Studii și Cercetări de Istorie și Teorie Militară (MApN) din București, unde am fost repartizat, ca șef de promoție, în sectorul de istorie modernă. Primii trei ani am îndeplinit funcția de arhivist, iar din toamna lui 1977 – în urma examenului – am fost promovat cercetător științific, desfășurând o complexă activitate timp de 22 ani (instituția a primit după 1990 denumirea de Institutul de Istorie și Teorie Militară, în prezent activând sub titulatura ISPAIM – Institutul de Studii Politice de Apărare și Istorie Militară). Grație apartenenței la unul din cele mai importante colective de cercetare istorică din țară, am avut oportunitatea de a investiga în arhivele și bibliotecile naționale și locale, participând la elaborarea unor monografii fundamentale, printre care Istoria militară a poporului român și România în anii Primului Război Mondial. Am contribuit, totodată, la așezarea arhivelor militare pe noi baze, structurale și funcționale, la deschiderile și cooperarea instituțională cu centrele principale de cercetare din România, ca și din numeroase alte țări, odată cu organizarea Comisiei Române de Istorie Militară și aderarea ei la Comisia Internațională de Istorie Militară Comparată (1974). După 1990, am fost primul istoric român ales într-un organism internațional – Comitetul de Bibliografie al CIHMC (Congresul Internațional de Istorie Militară de la Madrid, 1990), tot atunci fiind și co-fondator al Comitetului Arhivelor Militare (CAM). Ulterior, în calitate de director al Arhivelor Diplomatice, am amplificat sensibil legăturile internaționale, inclusiv în cadrul Uniunii Europene a Arhivelor Diplomatice (unde am fost primit, la recomandarea colegilor germani, ca observator în 1998) și al Editorilor Documentelor Diplomatice (participând la reuniunile 5, 6 și 8); în paralel, am continuat activitatea de cercetare în arhive și biblioteci din străinătate, ceea ce mi-a permis aprofundarea studiilor cu precădere în domeniul relațiilor internaționale, diplomatice. Misiunile permanente, de lungă durată întreprinse peste hotare (UNESCO-Paris, 2002 – dec. 2007, Cuba îndeosebi, 2011 – aug. 2016), deși mi-au ocupat o parte însemnată de timp, nu au constituit o întrerupere a muncii de cercetare și de elaborare a noi lucrări istorice; aceasta, în paralel cu diversificarea relațiilor cu instituții și colegi, specialiști în domeniile mele de interes. După 2005 (Congresul Internațional de Științe Istorice de la Sydney) am fost ales membru al Biroului Comisiei Internaționale de Istorie a Relațiilor Internaționale (din 2011 fiind și Trezorerul CIHRI) din care fac parte și în prezent (reales la Congresul mondial de Științe Istorice, Jinan, aug. 2015). Astfel, am avut posibilitatea de a fi mereu informat asupra stadiului cercetărilor, asupra surselor noi arhivistice și publicațiilor referitoare la temele care reprezintă prioritățile activității mele științifice.

Principale direcții de cercetare au fost în ordine:

- * istoria corpului de ofițeri al armatei române în epoca modernă (de la Regulamentele organice la 1914); istoria gândirii militare românești (epoca modernă);
- * istoria relațiilor externe ale armatei române (1859-1914);
- * istoria participării României la Războaiele Balcanice (1912-1913); * România în Primul Război Mondial, Războiul de Întregire Națională (1914-1920);
- * istoria relațiilor diplomatice ale României, după 1918. Strădaniile mele, desfășurate cu pasiune și numeroase sacrificii, s-au materializat în cele peste 60 de volume (autor, co-autor și editor, coordonator) și a peste 200 de studii și articole publicate în țară și alte zece țări, care au primit de-a lungul anilor numeroase recunoașteri științifice. La acestea, ar trebui adăugate un număr mare de conferințe publice, participările la emisiuni de radio și TV, articolele din ziare și reviste centrale și locale, în publicații on line, etc.

Principalele publicații, cercetări și proiecte

1. Monografii, sinteze și volume importante În ceea ce privește participarea și colaborarea mea la întinsele monografii Istoria militară a poporului român, vol. IV și V (Editura Militară, București, 1987, 1988), România în anii Primului Război Mondial, vol. 1-2 (Editura Militară, București, 1987), mari teme de cercetare desfășurate de-a lungul a aproape unui deceniu, aceasta a fost o extraordinară oportunitate ce mi-a permis investigații aprofundate în numeroase arhive și biblioteci, muzee din București și din țară. O muncă sistematică și pasionată, prin studierea inclusiv a unor fonduri „speciale”, practic închise sau cu restricții la acea vreme, în paralel militare, naționale și locale; de asemenea, prin fondurile străine microfilmate și aduse în țară, într-un demers științific deosebit datorat colegilor din Arhivele Statului (azi Arhivele Naționale). Dacă la vol. IV aria tematică de cercetare și elaborare a fost mai restrânsă, în schimb la vol. V, unde am îndeplinit și misiunea de adjunct al coordonatorului de volum, ca și la cele două volume ale amplei sinteze dedicate Războiului de Întregire Națională contribuția mea a fost una principală, participând, totodată, în mod direct la definitivarea și redactarea finală a acestora (aici și la redactarea rezumatelor în limbi străine, a celorlalte anexe). Experiența acumulată a fost extraordinară și mi-a consolidat forma de scriere, stilul și a dezvoltat personalitatea mea ca istoric.

În paralel, am lucrat la primele monografii personale: Biografia unei conștiințe (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1987) consacrată profesorului transilvănean și luptătorului pentru cauza unității neamului românesc Ioan Ursu și Generalul Henri Cihoski. Un erou al României Mari (Editura Militară, București, 1996), întârzierea publicării fiind urmarea unor chestiuni de ordin ideologic și ulterior, după 1990, financiar. În același timp, am pregătit prima ediție a memoriilor generalului Vasile Rudeanu, reprezentant de seamă al oștirii române, atât ca teoretician, cât și ca practician, cu numeroase misiuni de succes în străinătate, îndeosebi în anii Marelui Război: Memorii din timp de pace și de război (Editura Militară, București, 1989), de fapt prima carte de istorie militară apărută în ianuarie 1990. Ediția a II-a, revăzută și adăugită cu însemnările de după 1918, avea să vadă lumina tiparului în 2004, sub titlul ușor schimbat: Memorii din timpuri de pace și de război 1884-1929. După 1990, am inițiat proiectul Apărarea națională și Parlamentul României, contribuind la redactarea și publicarea volumului 1 (Editura Militară, București, 1992, Marele Premiu al „Revistei de istorie militară”), precum și România în timpul Primului Război Mondial. Mărturii contemporane din care a apărut primul volum (Editura Militară, București, 1996, Marele Premiu al „Revistei de istorie militară”), în 2020 publicând volumul 1 revăzut (1914-1916) și volumul 2 (1914-1918), un al treilea volum fiind în pregătire. De asemenea, am inițiat și am fost co-autor la volumul de studii Military Thought and Warfare over the Last Five Centuries. The Romanian Case, Bucharest, 1990, publicat și în limba spaniolă *Influencia del pensamiento military sobre la guerra en los cinco ultimos siglos. El caso rumeno*, cu prilejul participării la cel de-al XVII-lea Congres mondial de Științe Istorice și al XVI-lea Congres Internațional de Istorie Militară de la Madrid (august-septembrie 1990). O contribuție specială a fost elaborarea și publicarea în 1992, alături de colegi din cadrul Arhivelor Militare, pentru prima oară a Proiectelor și planurilor de operații ale Marelui Stat Major român

(până în anul 1916), lucrare care este în curs de re-editare (revizuită și adăugită). La fel, proiectul coordonat de mine Istoria Statului Major General român. Documente 1859-1947 (Editura Militară, București, 1994), volumul fiind premiat la Salonul național al cărții de la Cluj-Napoca (1995).

Proiectul cel mai însemnat, apreciat de cel mai înalt for științific al țării, avea să fie materializat în ampla sinteză *În apărarea României Mari. Campania armatei române din 1918-1919*, publicată în prestigioasa Editură Enciclopedică, București, 1994, într-un tiraj impresionant de peste 19.000 exemplare. Monografia a fost distinsă cu Premiul „Mihail Kogălniceanu” al Academiei Române (1994) și cu Marele Premiu al „Revistei de istorie militară”. O ediție în limba franceză, tradusă de Ileana Vulpescu, a fost tipărită și prezentată cu prilejul celui de-al 18-lea Congres Internațional de Științe Istorice din Montreal (Canada), în 1995. Volumul, îmbunătățit și adus la zi ca bibliografie, ilustrație, anexe, se află în curs de definitivare pentru a fi publicat în următoarele luni (2021). Aș adăuga sinteza *The Romanian Army during the First World War* (Editura Univers Enciclopedic, București, 1998, Premiul „N. Iorga” al „Revistei de Istorie Militară”) elaborată împreună cu distinsul meu coleg Colonel Dr. Costică Prodan, în scopul de a promova peste hotare cunoașterea mai aprofundată a eroicei lupte pentru realizarea statului național unitar, cu accent pe rolul factorului militar în cadrul războiului mondial. De altfel, atenția acordată în continuare acestei direcții de cercetare a fost ulterior materializată în volumele *Rumania en la Guerra de Unidad Nacional* (Havana, București, 2016, 2018) și mai ales *Romania in the Great War for National Unity 1916-1920* (București, Londra, 2020), primele sinteze românești în două din limbile de circulație internațională publicate (în colaborare) la edituri recunoscute din țară (Editura Militară) și străinătate.

Desigur, am acordat o atenție mereu sporită demersurilor în plan diplomatic din acel interval istoric, determinant pentru destinele României și ale națiunii române în sec. al XX-lea. Adâncirea problematicii respective s-a realizat grație unor burse peste hotare (Franța, Italia, SUA) și contactelor stabilite cu renumiți profesori și cercetători din Europa și Statele Unite, cu responsabili din domeniul arhivelor diplomatice și militare. Finalizarea tezei de doctorat (în urma concursului de admitere din 1985, la care am obținut primul loc din 17 candidați) a fost precedată de publicarea cărții *România și Antanta. Avatarurile unei mici puteri într-un război de coaliție, 1916-1917* (Editura Junimea, Iași, 1998). Cercetarea și extinderea informațiilor din surse franceze și engleze, mai ales, dar și rusești și italiene, a continuat și a condus la publicarea volumului *La Roumanie et l'Entente 1916-1917* (Editura Cavallioti, București, 2017, Premiul „C. Kirilșescu” al Fundației și revistei „Magazin istoric”), prezentată cu ocazia Salon du Livre de la Paris (martie 2018), dar și la Colocviul româno-francez de la Cluj-Napoca și în cadrul unei sesiuni internaționale în Parlamentul european (martie 2018). Am reușit să realizez și primul album (bilingv, în traducerea aceleași remarcabile scriitoare Ileana Vulpescu) *Berthelot și Romania / Berthelot et la Roumanie* (Editura Univers Enciclopedic, București, 1997), cu o ilustrație parțial inedită la acea dată. S-a adăugat scenariul și realizarea în cadrul Studioului Cinematografic al Armatei a filmului *Umăr la umăr* dedicat colaborării româno-franceze în Războiul de Întregire (ediție și în franceză) Preocupările legate de analiza operațiilor militare propriu-zise, în primul rând de campania din vara anului 1917 de pe frontul român au fost, la rândul lor, concretizate în prima monografie științifică *Bătălia de la Mărășești, 24 iulie / 6 august – 1 august / 3 septembrie 1917* (Editura Militară, București, 2017), distinsă cu Premiul special „Dragalina” al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”). Repere biografice... 29 În fine, o recentă sinteză *Sub semnul Marii Unirii. Campaniile armatei române pentru întregirea țării 1916-1920*, a fost publicată la sfârșitul anului 2018 și ed. a II-a în 2019, sub egida Academiei Române (Editura Academiei Române, Editura Militară, 380 p.), urmând să fie tradusă în franceză și engleză (între timp, a fost distinsă cu Premiul „Ion I.C. Brătianu” la ediția din 2019 a Premiilor Fundației și revistei „Magazin istoric”, precum și cu Marele Premiu al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, în 2020). După cum lesne se poate observa, problematica circumscrisă anilor 1914-1920 a fost și rămâne prioritatea numărul 1 în câmpul meu de cercetare și publicistică. Această activitate s-a extins în sfera relațiilor internaționale din aceeași perioadă hotărâtoare pentru destinele Țării, prin

elaborarea și publicarea unor volume de bază: în primul rând, este vorba de România la Conferința de Pace de la Paris 1919-1920, din care a apărut volumul I (1 decembrie 1918 – 28 iunie 1919, Editura „Semne”, București, 2010, ediția a II-a revăzută a fost lansată în toamna lui 2019); în prezent sunt în faza de redactare și definitivare volumele II (29 iunie – 10 decembrie 1919) și III (10 decembrie 1919 – 4 iunie 1920), toate în seria Eveniment, inițiată și condusă de mine personal. La acestea trebuie să mai menționez: United States of America-Romania. Diplomatic Relations 1912-1919 (Editura Cavallioti, București, 2010) din seria Romania-USA. Diplomatic Relations, lucrare distinsă, de asemenea, cu Premiul „Grigore Gafencu” al revistei și Fundației „Magazin istoric” (ed. a II-a, revăzută, se află în curs de publicare la aceeași editură în 2021). În faza de elaborare se află și noul volum consacrat anilor 1919-1926, cu documente selecționate din arhivele diplomatice ale ambelor țări.

Aș evidenția, totodată, continuitatea în pregătirea și publicarea seriilor de Documente Diplomatice, Relații bilaterale și Eveniment, respectiv Memorii. Biografii diplomatice. Documente, inițiate de mine sub egida MAE, în cadrul cărora, alături de recunoscute personalități, am adus alături de mine mulți tineri cercetători, azi specialiști și cadre didactice universitare de valoare. Astfel, am început să editez primele volume privind relațiile cu Israelul (1948-1969), Vaticanul (1920-1950), Polonia (1918-1939), RF Germania (1966-1967), Turcia (1923-1938), o serie aparte fiind consacrată raporturilor cu Rusia și Uniunea Sovietică (1917-1934, 1935-1941), cu ediții în română și rusă, în conformitate cu Acordul negociat și semnat de mine la Moscova în iunie 2000. În momentul de față, am încheiat operațiunile de redactare la vol. 2 al relațiilor cu Turcia (1938-1944) și se află într-o fază de lucru volumele 2 privind relațiile cu Israelul (1969-1973) și respectiv RF Germania (1967-1972). În anul 2019, sub egida Fundației Europene Titulescu și cu sprijinul Arhivelor Diplomatice – MAE, am publicat volumul Documente Diplomatice. Din activitatea Ministerului Afacerilor Externe în mandatul lui Adrian Năstase, iulie 1990- 30 octombrie 1992, care include, pentru prima oară, 151 documente și alte materiale anexe de după 1989, acum declassificate. În seria Eveniment, amintesc mai întâi volumul 1989. Principiul dominoului. Prăbușirea regimurilor comuniste europene (Editura Fundației Culturale Române, 2000), o premieră în istoriografia românească, dar și internațională la acea vreme. Cea de-a doua ediție, revăzută substanțial, a fost lansată la sfârșitul lunii noiembrie 2019 la Târgul de carte „Gaudeamus”. Apoi, desigur, volumul 1968. Primăvara de la Praga, amândouă contribuțiile cu un ecou deosebit în rândul specialiștilor, ca și al publicului larg. Într-o fază avansată de lucru se află primul volum al colecției România și Conferința europeană pentru securitate și cooperare, intitulat De la Dipoli la Helsinki (1971-1972), prevăzut să apară în sem. II/2021 (seria Eveniment).

În fine, în calitate de director al Arhivelor Diplomatice am fost inițiatorul și am contribuit substanțial la elaborarea monumentalului Album Nicolae Titulescu. Un mare Român, un mare European, Contemporanul nostru. O reconstituire foto-documentară (București, 2002). Adaug și faptul că în 1921, în calitate de Director științific al Fundației Europene Titulescu am preluat elaborarea și publicarea revistei fundației „Perspective”, din care a apărut nr. 3 dedicat Patronului Diplomației române la 80 de ani de la trecerea în veșnicie. Ceea ce este important să subliniez este calitatea superioară, aproape unică, de elaborare și redactare a tuturor acestor volume de documente, notele bogate și lămuritoare (inclusiv în planul contribuțiilor istoriografice) întregind efortul întreprins. 2. Studii și articole semnificative Tematica studiilor și articolelor reflectă în mod evident preocupările generale și de etapă de cercetare, ceea ce e important de semnalat fiind permanenta căutare de a aduce în circuitul științific noi izvoare documentare (de exemplu, publicarea însemnărilor sau materiale ale unor personalități, precum Grigore Gafencu, Ioan Ursu, Vasile Rudeanu, Vasile Stoica, Constantin Diamandy, Alexandru Telemaque, Octav Vorobchievici, Noti Constantinide ș.a.), ca și unele subiecte noi sau puțin abordate la data respectivă (inclusiv despre generalii Alexandru Averescu, Constantin Presan sau primul ministeriat la Afacerile Străine al lui Nicolae Titulescu). Țin aici să menționez că am abordat, pentru prima dată, problema formării, selecției și evoluției Corpului de ofițeri al armatei române moderne (până la 1914); la fel, am adus contribuții la istoria presei militare din aceeași perioadă (1830-1918), precum și la relațiile

diplomatice și militare ale țării Repere biografice... 31 noastre cu Belgia (co-editând și un mic „Buletin” cu prof. R. Gheysens), sau politico-diplomatice cu Israel, Polonia, Vatican, SUA, Turcia etc. Prin articolele mele referitoare la România și războaiele balcanice (1912- 1913), publicate în „Magazin istoric”, ca și în Grecia, la începutul anilor 1990, am impulsionat – alături de capitolul meu din Istoria militară a poporului român, vol. V – interesul pentru acest moment premergător Războiului național de Întregire, ce avea să fie concretizat în câteva teze de doctorat (în parte sprijinite de mine, în special cele elaborate de Gheorghe Zbucă și Mihai Macuc). Un studiu sinteză, fundamental pentru înțelegerea evoluției istoriografiei militare naționale până la începutul anilor 2000, rămâne cel publicat în volumul Guerre et Société, sub coordonarea profesorului André Corvisier (Sorbonne-Paris) și a mea personal în anul 2004, lansat la Paris. Desigur, atenția și efortul principal s-au concentrat asupra intervalului istoric hotărâtor pentru destinul României moderne, anii 1914-1920; materialele elaborate și apărute în reviste și diverse alte lucrări în țară și peste hotare au adus noi informații, puncte de vedere privind momente și aspecte specifice din desfășurarea negocierilor diplomatice (îndeosebi raporturile cu Antanta), evoluția relațiilor cu Puterile Aliate sau operațiile armatei române (cu precădere Bătălia de la Mărășești și campania din anii 1918-1919-1920). Totodată, am publicat materiale (cu noi izvoare documentare) referitoare la politica externă a României din perioada interbelică și cea a Războiului Rece (a se vedea și lista studiilor și articolelor). În prezent, se află în curs de pregătire un volum ce întrunește cele mai importante studii de istorie militară și istoria relațiilor internaționale apărute în străinătate (2021).

3. Membru activ în organisme de specialitate naționale și internaționale În ceea ce privește afilierea mea la organisme de specialitate naționale, amintesc Comisia Română de Istorie Militară (am revenit recent în Biroul CRIM); în cadrul acesteia Comisia Arhivelor Militare din a căror conducere am făcut parte, de la începutul anilor 1990 până în 2003. De asemenea, am avut onoarea de a fi invitat, cu mulți ani în urmă, în Societatea de Științe Istorice cu care, de altfel, am păstrat bune legături, reluate după reîntoarcerea mea în țară în ultima parte a anului 2016. Dar așa cum am evidențiat deja, strădaniile mele s-au concentrat în câteva instituții internaționale, pornind de la ideea promovării active a școlii românești de istorie, a rezultatelor ei într-un dialog constructiv cu colegii din Europa și de pe alte continente. Astfel, în cadrul Comisiei Internaționale de Istorie Militară Comparată (CIHMC-ICMH), după alegerea mea în Comitetul de Bibliografie (Madrid, 32 1990), fiind și unul dintre co-fondatorii Comitetului Arhivelor Militare (statuat în 1990-1991), am participat cu regularitate la reuniunile anuale și am prezentat periodic rapoarte privind organizarea și rezultatele cercetărilor în materie de la noi în țară. Totodată, cu unele scurte întreruperi, am înaintat prezentări de carte românească în revista CB (anuală, acum două numere pe an). Grație demersurilor mele, totodată, România face azi parte din CAM; în 1996, la București, la inițiativa mea și cu sprijinul direct al MApN și Marelui Stat Major Arhivele Militare Române au organizat pentru prima dată o importantă conferință internațională cu specialiști din respectivul sector de activitate, ale cărei lucrări au fost ulterior publicate. Trebuie să mai amintesc că, în zilele de 10- 15 august 2003, cel de-al 29-lea Congres al CIHMC s-a desfășurat la București, urmare a ini

acord cu președintele CRIM, aflat și el în capitala belgiană). Tema a fost: Războiul, armata și media de la Gutenberg până în zilele noastre (aceasta se înscria printre temele unora din studiile publicate, vezi Lista). La reuniunile desfășurate sub egida CIHMC am susținut un număr de cca 15 comunicări (și intervenții) și am fost desemnat moderator la unele din sesiunile științifice. Din anul 1995 (al XVIII-lea Congres Internațional de Științe Istorice de la Montreal) am fost membru activ (inclusiv prin plata regulată a cotizației) al Comisiei Internaționale de Istorie a Relațiilor Internaționale (CIHRI-ICHIR); din 2006 (după Congresul al XX-lea de la Sydney, unde am reprezentat țara noastră alături de Prof.univ. Dr. Ioan-Aurel Pop, actualul președinte al Academiei Române) sunt ales membru al Biroului de conducere (Board) al Comisiei, reales consecutiv în 2010, 2015; de asemenea, din 2011 (în urma deciziei luate după cel de-al XXI-lea Congres de la Amsterdam, 2010) îndeplinesc și funcția de Trezorier al CIHRI, în care am fost reales la Congresul XXII de la Jinan, China în 2015. În toți acești ani am căutat și am reușit să fiu o

prezență dinamică, contribuind și în câmpul specific al Comisiei să pun în evidență contribuțiile românești, locul și rolul României în contextul relațiilor internaționale din sec. XIX-XX (comunicări, intervenții). La inițiativa mea, în septembrie 2012, la București, sub egida CIHRI, cu sprijinul Președinției și al MAE, Comisia Română de Istorie a Relațiilor Internaționale a organizat o primă conferință (participanți din 10 țări) sub titlul Gestionarea crizelor internaționale după 1919 până în prezent; la aceasta au participat, printre alții, Prof. emerit Hugues Tertrais, președintele CIHRI, și Prof. Alfredo Canavero, Secretarul General al Comisiei, cu acest prilej având loc și o ședință a Board-ului în pregătirea reuniunii de la Jinan. În 2016, ca urmare a eforturilor mele, am reușit să public lucrările conferinței de la București (ACTA), iar în acest an urmează să public contribuțiile de la sesiunea CIHRI din 2015, de la Jinan. Aș mai sublinia participarea la ședințele de lucru anuale ale CIHRI (Paris, Milano) și faptul că, la propunerea mea, s-a acceptat organizarea la Congresul mondial de la Poznan, în cadrul sesiunilor Comisiei, a unui panel cu participare 100% a specialiștilor români (Session 4 – Transitions and Political Change in Eastern Europe). În același timp cu demersul vizând reorganizarea Comisiei Române de Istorie a Relațiilor Internaționale (CRIRI), am pregătit pentru același Congres de la Poznan un amplu volum cu titlul Secolul XX. Între război și pace. România în tumultul istoriei. Acesta reunește 18 studii (în engleză sau franceză) aparținând unor recunoscuți specialiști și va fi distribuit, cu prioritate, atât participanților la marea reuniune, cât și celor mai importante instituții și biblioteci din străinătate.